CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ◆ Número solt, 25 cts; - l' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any

Any VII | Barcelona 11 Octubre de 1913 | Núm. 310

PERTENECE A LA BIBLIOTECA DEL ATENEO BARCELONES

SUMARI

Imposició nacional.

Deries. - I.-El Sr. Gasset, per J. Bofill.

Humil grandesa, per Josep Lleonart.

Els manicomis a Italia, II, per Joan Alzina i Melis.

L'Euga. - *A Miguel d'Unamuno,* per Josep María de Sagarra.

El valer de la crítica artística, per Martí Casanovas.

Del metamorfisme d'una nacionalitat pel llenguatge. *(Acabament),* per Raoul de la Grasserie.

Castedat i capacitat del trevall, per G. Ferrero.

Llengua morta i llengua viva, per E. Vallés.

El Revisor. - *Comedia en cinc actes de Nicolai V. Gogol.* (Trad. C. R. B.)

De la premsa

El Cardenal Vives, por Levissimus.

Las resultas del Veto.- Liquidando una infamia, por Miguel S. Oliver.

La setmana

La nostra França.

Acaba de sortir

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglasell.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudencia catalana.

Imposició nacional

Es ben possible de mica en mica la orientació de les dues branques del Catalanisme vers una honesta avinença a les pròximes eleccions municipals. En aquestes eleccions pot ben dir-se que la Lliga Regionalista hi té la seguretat de un triomf esclatant, anc que hi vagi lliure de tota avinença com de tota alliança; és, doncs, per un interés patriòtic exclussivament, que *La Veu de Catalunya* disertava adès sobre la necessitat d'atendre als grans interessos de la patria i la cultura catalana i als grans problemes de la urbs, mitjançant una collaboració lleial dels qui combreguen en la catalanitat trascendent.

La Esquerra catalana té, ademés, una ventatja d'ordre particular, casolà, en aquesta modificació dels seus procediments. No més un ideal patriòtic és capaç de refer-la; no més la honesta companyía dels homes de la Lliga pot convenir a la seua petita minoría de l'Ajuntament, per viure amb dignitat en un lloc difícil i mal reputat; no més una treva amb els germans de catalanitat li pot consentir aquella necessaria replasmació que té d'assegurar-li eficacia en l'esdevenidor.

***

Cal recordar-ho sempre: anc que raons de tàctica o impossibilitats de major bé aconsellin devegades el tracte íntim amb entitats polítiques extra-catalanistes, el normal capteniment de la política catalana té d'ésser una actuació independent, perfectament independent, de les branques catalanistes, que conservin de totes maneres prou conciencia de la llur missió patriòtica per agermanarse en els problemes de concreció política i cultural de la nació; i un progressiu oblit de totes les modalitats polítiques que responen a concepcions antiquades i al ensems castellanissimes, i que, per tant, són a Catalunya més que en lloc, malaurades i xorques. No cal defensar aquesta convicció que té un aire de seny natural que enamora; ço que cal és treballar amb fè i constantment, perquè s'instauri aquest ordre de coses en la política catalana.

Una de les necessitats nacionals més urgents, és la conquesta pel Catalanisme de l'Ajuntament de Barcelona. I això no sols perque Barcelona és el cor de la vida catalana, sinó perquè totes les nostres creacions de cultura seràn penoses i enguniades sense el seu concurs, com totes les nostres afirmacions polítiques essencials seràn mancades, si no s'arriba a la possessió del nostre Ajuntament, d'aquella imposició fortíssima que dóna sempre el parlar en representació de les majors energíes vitals.

L'actual catalanització sortosíssima de la nostra Diputació Provincial, ha marcat la capacitat de la nostra gent per la obra estatística més complexa; però serà impossible donar una realitat completa a la admirable tasca començada, si l'Ajuntament, davant per davant de la Diputació, continua tancat en la seva imbècil incomprensió, en la seva intol·lerable forastería i en el seu vil mercadejar segons tarifes que van del mil·lió a la sòrdida pesseta.

I encara hi hà més a dir:

Com que un ingrès a la política espanyola ha de suposar, relativament als catalanistes, no sols que se'ls reconeix, sense dissimulació ni claudicació, la rica plenitut del ideal, sinó que fins i tot se'ls admira per llur capacitat de politics reals, d'homes que han acreditat una forta i assaonada capacitat creadora, és ben possible que la possessió pel Catalanisme del Ajuntament de Barcelona sigui condició previa de la intervenció del Catalanisme en la política espanyola. Tots aquells, doncs, que posin entrebancs a la possible obra redemptora d'aquestes eleccions municipals, els que's moguin per fanatismes

o egoísmes de partit, els que immolin llur esperit catalanesc al rezel, els que reclamin impossibles coalicions, i ademés, no cal dir-ho, els passius, els simples lectors de *La Vanguardia* o *Las Noticias*, sense especial calificatiu espiritual, seràn culpables de la continuació i qui sab si del foment, d'un ESTAT DE GUERRA.

El millor **Café** és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

DERIES

I.-El Sr. Gasset

El Sr. Gasset—tan jove i ja fracassat—prosseguiex la *tournée*, amb l'*organillo* de la *política hidràulica*. Cal regonèixer que es una passejada pròdiga en discursos i xampany.

Darrerament els discursos i el xampany es vessaren—tot parlant de *política hidràulica*—a Saragoça. El Sr. Gasset fou atrevit de paraulà, com sol ser-ho sempre. Heusaquí com ens expliquen el seu discurs inaugural del *Congrés de Regadíus* les informacions telegràfiques,—no trenquem l' encís del relat—:

«L'objecte del Congrés era reunir tots els projectes sobre regadíus per a discutir-los.

«Al aixecar-se el senyor Gasset fou ovacionat. Afirmà que'l problema de regadíus no és quelcòm és tot. Bosquejà el quadre aterrador del poble sense regadíu. Va dir que la labor principal és obtindre fondos, substituint el cant per l'acció.

«Si volem fondos hem de dirigir-nos a l'Estat que és l'encarregat de dar-los. Cità grans obres hidràuliques de altres nacions per l'Estat, puix això suposa immediat ingrès. Afirmà que gastem 995 milions per a guerra i marina, guarda civil i carrabiners, i els ingressos ascendeixen a 1.200, quedant 225 per a totes les càrregues de l'Estat, una quantitat insuficient. Afirmà que ens ocupem de la guerra sense atendre nostra reconstitució, que és la riquesà. Censurà an aquells que critiquen sa política. Quantes vegades ha sigut ministre no ha pogut portar a la pràctica sos projectes. En 1874 se formà un plan hidràulic, no havent-se fer rès desde allavors. Falten 5.000 kilómetres de camins veinals per construir.

«Se troba disposat a impedir que's concedeixin més milions per al segón projecte de esquadra mentres no's concedeixin a les obres hidràuliques; té ultimat son projecte sobre regadíus de l'Alt Aragó, que portarà a les Corts. Terminà excitant a l'unió de tots per a conseguir de l'Estat els crèdits extraordinaris an aquest objecte. Obrí el Congrés en nom del Rei. Fou molt aplaudit.»

Aquesta deria del Sr Gasset—ineficaç com totes—és un dels trets que revelen la decadencia de la política centralista.

Si això dels regadíus fos una obssesió ja sería lamentable, però és pitjor encara; és una excusa, un recurs per ocupar la cartera de Foment de tots els ministeris i per encimbellar-se una mica més, aixís que'l deixin fer.

Mes no judiquem de les intencions. Obsessió o recurs, la *política hidràulica* converteix un home en maniàtic. Vetaquí un polític unilateral que ho enfoca tot pel cantó de l'aixut, i que dels regadíus imaginaris de la seva vèrbola en fa dependre el benestar genral del país. Per ell, la política d'Espanya, la vida del Estat, s'han d'organitzar al entorn d'aquest progecte de regeneració agrícola—del qual és ell únic dipositari.—

Algú preguntarà:—I no és tan urgent o més, sense eixir-nos de l'agricultura, la repoblació i, abans encara, la preservació forestal?—Debades. El Sr. Gasset posa els canals i els estanys i les rescloses sobre el tapet, i l'acapara.

I el Sr. Gasset no és una excepció sinó una mostra. Una mostra de la mentalitat corrent dels polítics centralistes. Abans deien els d'aquelles terres:—*Cada loco con su tema.*—Ara ho poden dir dels polítics.

J. BOFILL.

Humil grandesa

¿Sabs la encontrada, sabs la vila?

Posada plana sobre un alt, oberta a un cel hermós, mirador a llocs vistosos de Catalunya, més ella senzilla, de terra humil i escassa.

Els carros en surten poc plens i no hi tornen gaire.

Si algú té el bon cor de plantar-hi fruiters, en cull fruites aixutes i de color malalt; tota flor hi esdevé camperola: senzilla i de flaira escassa. Les mates nadiues fan un tapís que's confón amb la espatlla parda de les comes. Corres el poble i no hi trobes ni un d'aquells arbres grans que ombregen una placeta. Ni bosc entorn. Cal traspassar els primers cims que li tapen el ponent per a gaudir dels boscos.

El planell on s'assenta la vila té la roca molt soma, i a indrets calgué fer-la saltar per a obrir la cisterna que d'antic bada assota de cada casa. Els camins no's cansen de llevar pedruscall que ofèn les plantes del vianant.

Terra humil i aspra, dolçament callada sota un cel joiós.

¿Sabs la encontrada, sabs la vila?

No gaire lluny d'ella, si has pujat de la plana de Vic per la carretera, veuríes les plantes del moresc alçar-se com una petita verneda, gemada i de gran fulla remorosa, sobre una terra de humida vermellor que s'estén planera, apta al conreu. I ella, tan aprop, i hi trobes migrada la espiga, i el moresc de tan poca vista, que fà compassió. En molts llocs s'han tingut d'aprofitar pel conreu uns esglaons estrets de terra grisa continguda per uns murs rudimentaris, escales de dolor per abastar un guany ben prim, que prous cases es passen l'any en plantar i menjar-se el poc que's cullen.

¿Sabs la encontrada, sabs la vila?

Allí, viure i fer la feina de cada día sense queixa ja és en sí pràctica religiosa; allí pobresa vol dir virtut, i tenir un passament també exercici de virtut. Els hiverns hi són crus. De la ondulació baldejada i radiant del Pirineu que treu els cims llunyanament per sobre d'altra montanya, de la massa franca y més próxima del alt Montseny, que coronen la plana estesa cap al Nord assota de la vila, pel gran espai obert com una mar, en vé una corrent d'aire de neus net i prim que agafa tota la taç de la vila exposada. Xemeneia amunt de les cases closes penja una aroma de llenya cremada que els carrers en van plens. ¡Quína olor santa! Es com l'encens de dolors amagats, de virtuts amagades d'uns homes que saben callar santament com la terra escassa i resignada. ¿Perquè torbar l'amor d'aquell cel feliç, la majestat polida d'aquelles vistes? ¿No és la missió llur mostrar la grandesa des de'l propi replà d'humilitat?

Tenen Casa de Beneficencia i Germandat, però no en valdría menys la caritat si no hi fossin. El qui mira de saber-ho sab que ésser metge, ésser rector, ésser veí és ja un càrrec de pietat, i que la vila té un còs tan sentit que quan una casa gemega totes s'en condolen. No ja una germandat, un sol còs és la vila, però tan recatada, que el dolor i la virtut eviten el carrer.

¿Sabs la encontrada, sabs la vila?

De segur qu'és de les que té més Sants Patrons, entre majors i menors. Sant Fruitós, el caporal, que deu somriure un xic d'ésser patró d'unes terres tan desavingudes del seu nom; després Sant Víctor i companys mártirs; i Sant Julià qu'ès l'advocat de les pluges des de una montanya propera on dins de la ermita sufragania té alberg solitari, ofert a horitzons grans i seriosos, i assobre el bell cel s'hi aixampla. Després Sant Llutgari, que no sé bé de què els és advocat, però hi tè fama, i Sant Miquel Arcángel que s'està a la ermita blanca sota el castell del seu nom. I Sant Joan Baptista, que d'antic fou el Patró del Gremi de Peraires i Teixidors de Llana, potser perquè es cenyía de la pell d'un bè, o perquè, amb retirança a la industria de la llana, treia les ànimes netes de les aigües del Jordà. Deuen ésser aquests Sants els que per un voler de Deu mantenen allí devot el tirat de les comes aromades de mates, i casolanes les parets del temple, a fí de que els fills humils de la terra escassa no s'enfonzin en la pena.

¿Sabs la encontrada, sabs la vila?

Té un passat d'honrat benestar, quan el bosc li feia companyía de més aprop, la edat dels talers a mà, dels rentadors i dels estricadors, dels acanadors i rotlladors comunals, quan a la Casa Gremial s'examinaven els que volíen passarse Mestres Peraires o Teixidors, que tots havíen tingut de ser aprenents, i el darrer entrat Mestre tenía d'alternar la seva industria amb les feines humils d'andador de la Corporació, fins que entrés un nou Mestre.

Era quan Felip III (1616) havía otorgat a la Confraría un reial privilegi per a exercir en coses de l'art de la llana una mena de govern, en que el Batlle de la vila tenía el poder executiu.

Vintiquatre Mestres: dotze Cònsuls i dotze Administradors, que eren nomenats anyalment i passat el seu càrrec d'un any no podíen ser reelegits fins al cap d'altres tres, legislaven i feien justicia darrera la taula de la Casa Gremial, (ens afigurem la gran taula, presidida per uns homes de la bondat de la terra sota la imatge del Sant Baptista mig nù, rentat en el bany purificador del Jordà).

Tota labor de llana o estamenya teixida a la vila tenía de ser passada per aquesta taula, examinada, amidada i contrastada rigorosament. Tot frau, falsificació o treball deficient hi eren punits. I també les eines dels Mestres eren visurades tres vegades l'any i inutilitzades aquelles que no respoñguessin a certes condicions. I eren tatxats els jornals per cada feina. I els pares responíen pels torts dels fills menors, i el mestre per les malifetes de l'aprenent. La legislació detallada queda en unes Ordinacions que són alhora un tractat d'experiencia.

¿Sabs la encontrada, sabs la vila?

També un rei li havía donat allavores títol d'Universitat; i oficials de fòra veníen a pendre en la xica vila el títol de Mestre Peraire o Teixidor; i fins de la plana de Vic pujaven minyons per a escoltar-hi savis adoctrinaments tinguts sota les voltes de la iglesia parroquial; i el Gremi havía creat uns dots anuals per a donzelles pobres casadores; i al bell entrant del poble en una casa humil que encara existeix i a la llinda de la porta dú en llatí: «Casa dels pobres», tot mendicant que's trobés de camí devía poguer-s'hi abrigar de nits i pendre algún recapte al empendre nova vía.

¿Sabs la encontrada, sabs la vila?

Avui, més que la llana s'hi teixeix el cotó, però aquella edat, tal com a un hom li plau imaginar-la, no tornarà. Ara ha esdevingut vila d'estiueig, ara els enginyers li han fet unes venes per proveirla d'aigua, i també una carretera nova allarga la tira acullidora, pel bé d'un poble perdut enllà, encara més humil qu'ella.

Ja poden dir-me del passat, emprò, ja poden fer pel progrés, jo crec que la missió d'ella, la seva gloria, està en el donar exemple d'austera senzillesa, tot sent un mirador a indrets més vistosos. La seva tradició rau en una grandesa moral. Aquests averanys d'austeritat potser els seus fills no me'ls agrairàn gaire.

¿Sabs la encontrada, sabs la vila?

La seva missió de grandesa va més enllà. A la banda de la vila que dóna la cara al vent de marinada, el primer carrer que cap a l'hora de la sesta en reb les primeres manxades, veuréu una casa closa qu'ès tota riallera al cel i l'aire que li baten de plè, amb un arc de porta molt d'aquella vila, amb un balcò invitador no gaire alt. En aquesta casa l'home que ha gravat sobre la roca incommovible de Catalunya el nom de Nació, degué omplir-se, d'infant, de la vista del cel ric que fà de sostre a aquella terra humil. Es va deixar seduir pel vent constant que vé de la part del mar invisible i li devía dur ¿quíns missatges obligadors? Perquè el fill de la terra no's pogué estar de baixar al renou de la invisible ciutat marina. Un raig del seny incommovible de la terra-mare se li quedava al front tot baixant a la acció, i avui en la maduresa del seu pensament que's va fent obra, ens sembla retrobarhi la virtut original d'aquella terra sota aquell cel.

I més enllà, on el carrer es tanca en una placeta que fà més oviradors els colors del cel amb el marc que li dibuixen els teulats, veuràs una altra casa d'on baixava un dia cap a ciutat l'home del polç segur i els ulls precisos; ¡terra incommovible, cel enartador! l'home que amb l'eina fina a les mans recorre les entranyes i els teixits del qui sofreix, per a guarir-lo.

¿Sabs la encontrada, sabs la vila?

¿Li cal més riquesa? Ella pot dir: «No en và poblo aquest pobre bocí de terra. Des de la meva humilitat soc una guaita a terres més vistoses i fecondes, i mare humil de fills grans.»

¿Sabs la encontrada, sabs la vila?

Deu la beneirà perquè és mare dòcil de virtut i de gran seny. I sota la pau de Deu, tan feliços seràn els seus fills en la austeritat com en la riquesa.

JOSEP LLEONART

Els manicomis a Italia

II

L'experiencia demostra que els manicomis mellors, més ben administrats, i els que obtenen un tant per cent de curacions més alt i demostren més aptitut a millorar i a progressar, són els Manicomis governats segons la llei de les *Obres píes de Beneficencia*.

Bona part dels Manicomis d'Italia tennen aquest caràcter i, si tal volta no presenten el luxe d'espai i d'arquitectura dels pertanyents a les provincies, jamai degeneren en vils explotacions industrials. Llur administració depèn d'una junta autònoma, electiva, la major part dels membres de la qual provenen del Concell municipal de la ciutat on són situats, i en petit nombre solament de la Diputació provincial. Aquestes assamblèes *ciutadanes* estimen un Institut que viu sota llurs ulls, i el vigilen i regeixen amb amor sense comprimir sa llibertat, sa força i son progrés. L'opinió pública té entrada directa en aquestes juntes, les pot fiscalitzar i de fet les fiscalitza rigurosament; els homes se senten lligats a les coses de la propia ciutat, ¿qui pensa, en canvi, en sa provincia? ningú ha tingut l'humorada de morir per sa provincia. Les Administracions autònomes troben un frè a les reformes intempestives en la necessitat de cloure el pressupost anual sense dèficit,

però al mateix temps, reben estímuls incessants pel perfeccionament tècnic del Establiment, gracies al contacte continu amb els metges, amb la familia dels malalts, amb el municipi que les nomena i vé a ésser en darrer terme el propietari real de l'Institut i amb la pública opinió que vetlla sempre sobre'ls interessos comunals.

Solament una Administració pública que s'ocupi exclusivament del Manicomi podrà fer qualque cosa conciliant les necessitats econòmiques amb el progrés de l'Establiment. El Manicomi de Reggio Emilia és un Manicomi autònom. La seua historia dins el camp de la Psiquiatría i en general de la Medicina italiana, és brillantíssima; moltes personalitats italianes eminents en les ciencies biològiques s'han format allà en tot o en part; Donaggio, Lugaro, Pighini i tants altres són actualment o han estat metges del Manicomi de Reggio Emilia. Aquest Institut ha estat i continua essent, a pesar de les oscil-lacions propies de tot quan té vida llarga, un centre d'estudis interessantíssim. Ara no és ocasió d'ocupar-se de la activitat científica d'aquest Manicomi, sinó de la seva funció primordial d'Hospital de boigs. Son nucli primitiu data de darreries del setcents, en que un filantrópic duc de Módena va construir un assil per boigs, imbècils i invàlits en general; l'edifici ja en aquell temps fou perfecte en relació amb el que llavors se feia. Aquesta construcció encara serveix, i en ella hi hà els salons de festes, les habitacions del Director, l'administració, i una part de les dònes; tots els demés malalts, homes i dònes, estàn a pabellons diversos, isolats, espargits en un gran camp, rodejats de jardins i de terres conrívoles. Tots els serveis estàn ben atesos; començant pels enfermers i enfermeres són hàbils i ben pagats; tot està disposat pel perfecte cumpliment dels dos fins dels Manicomis, ço és, de estatge per incurables, i hospitals per les formes agudes i curables. Allà hi hà colonies agrícoles, naturalment, una industria de teixits ordinaris per ocuparhi les dònes i'ls tallers de fustería, de ferrería, de çabatería, sastrería, etz., necessaris per la casa. Qui haja visitat els bons Manicomis alemanys—Alemania es Mestre en ciencia i tècnica psiquiàtrica—hi trobarà poques deficiencies, les quals, per altra banda, van corregint-se rapidament i són degudes als esforços que ha hagut de fer l'Administració per millorar la situació econòmica del personal i que, com és natural, han deturat una mica el progrés general del Manicomi.

La llei italiana de les *Obres pies* és una llei benfactora. Les institucions a ella acullides poden posseïr i heretar; amb una paraula, són persones jurídiques. Els ciutadans tenen marcat el camí per demostrar pràctricament llur esperit cívic, llur amor als compatriotes desditxats i a la cultura.

JOAN ALZINA Y MELIS.

L'EUGA

A Miguel de Unamuno

«All things made he—Shiva the Preserver.
»Mahadeo! Mahadeo! he made all,—
»Thorn for the camel, fodder for the kine,
»And mother's heart for sleepy head, O little [son of mine!

Rudyard Kipling «The Jungle book»

Un cap al tard a dintre de l'estable
hi entrava jo per esperar la nit,
entrava dintre de la pau amable,
plè de la boira del novembre humit.

I cansat de ventada i caminada,
al entrar-hi va fer-me un salt el cor,
que vaig veure hi l'euga prenyada
que jeia humil sobre la palla d'or.

Li queia una llum pàlida a la testa,
el nas bufava d'un alè calent,
i la pupil·la trèmola i feresta
es bellugava neguitosament.

Però jo vaig sentí una calma interna.
—O silenci tan plè de tebior.—
Hi havía sols un noi amb la llanterna
per fer-me una miqueta de claror.

I aquella bestia com esporugida,
va fer-se enrera quan la meva mà
li amoixava la clenxa partida
olorosa de verd i de gra.

O l'euga que no'm sent i que no'm mira;
ja no li deixa recordar la por,
els dematins que anàvem a la fira,
i aquelles tardes a l'abeurador!

Si sent un cant o un crit, tota esverada
aixeca el cap, i l'ull brilla d'espant,
i després torna a caure oblidada
i escolta com el fruit va madurant.

Jo no sé com aquesta bestia amiga
va embadalint-me amb la contemplació,
mon pensament al seu desvari lliga,
fantasío la seva visió.

Tinc a la veritat les nines closes,
i totes les figures són gegants,
que ella dèu veure així totes les coses
amb aquests ulls que té tant grans.

I veig el fruit que amb les potes menudes
dèu batre la caixa d'aquest ventre inflat,
caminar per les vies perdudes
d'un país encantat.

Veig el cavall enorme com pastura,
el vent fa amb la crinera remolins,
i el veig carregat de verema madura
que penjava d'uns ceps gegantins.

El carro és plè de cançons i de festa,
i no s'en veu al mon cap de tant gran,
i són els picarols que duu a la testa,
com les campanes del dissabte Sant!

***

O aquest món de les besties serenes,
que amb quatre pilans afermen llur pas,
i ténen la pell d'olors fortes i plenes,
i treuen un aire calent del nas.

Aquest mon del cavall que s'atura
a nostra porta amb un posat humil!
¿Còm les cases i els homes s'afigura
la negra nina de son ull tranquil?

Jo aquella tarda prou que m'ho sabía,
ran de la bestia muda i delirant,
ran d'aquell ventre tebi que creixía
a poc a poc, i a cada instant.

¿Va essê el baf de l'estable que m'omplía?
¿Va essê el mirar de l'euga vacil-lant?
¿Va essê Nostre Senyor que en aquell dia,
va fer-me sentir més que quan

palpem, i quan veiem les coses nostres
que sempre són an els sentits iguals,
i ens posa un cop una altra llum als rostres
i ens fa més vius els nostres ulls mortals?

Fos el que fos al deixar l'euga pía,
jo tremolava de goig i de por,
i vaig sortir al pati, i tot m'omplía
la pàlida humitat de la tardor.

JOSEP MARÍA DE SAGARRA

Sastrería : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24 i Capellans, 17.
:: ALTES NOVETATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques
PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

El valer de la crítica artística

Ha près ja a Catalunya la crítica artística el valer i força tota d'un exponent científic, la missió d'una tasca de laboració filosòfica. El difunt Casellas demunt «La Veu de Catalunya», i son actual seguidor, en Folc, són els qui, al compàs i unísson del nostres renèixer artístic de nacionalitat, feren viva la modalitat nova. I avui ja, en Jori,—de «La Publicidad»—, i en Jordà,—de «El Noticiero Universal»—, acompanyen bellament aquesta tasca.

La crítica, amb l'esforç d'aquests nostres homes, s'ha fet més alta i noble; és ja avui instrument de laboració espiritual, i s'ha dignificada a sí mateixa; és ja una força.

Avui, nosaltres volem dir-ne quelcom. No ja intentant senyalar-li orientació nova, sinó estudiant d'ella un mètode i acció: i això en llaor del nostre Folc, i del també ben nostre Jori, acomplidors entre nosaltres d'una bella tasca, i per exemple i ensenyança d'un *humilissim* crític de bella frase acadèmica, encastellat en els motllos d'una bella modalitat.

Sempre dèu ésser norma generativa del valer i virtual força de la crítica d'art, el que ella sigui basada i fassi el seu fort en un viu sistema real de personal ideología, que elevi la seva tasca en la valoració de l'obra d'art a més alta laboració que fassi d'ella cás i manifestació d'un seu moment psicològic. Vull dir, en total, que l'obra d'art dèu sempre ésser jutjada per l'esperit, lo superior del nostre ésser, i no pels ulls nostre sentir.

Així com en la producció artística diem romàntics d'ella els qui expressen son sentir dins la mateixa emoció—moment—que'l genera, i clássics els qui saben elevar-la al ordre genèric i superior d'*idealitat*, podem també en la crítica xifrar iguals valoracions. Romàntics de la crítica seràn els qui vegin en l'obra d'art un lirisme de paleta, una gama de coloracions, com a única expressió manifestativa d'ella; els qui somen en lo purament físic el sentit manifestatiu tot de l'obra d'art. Clàssics de la crítica, els qui eleven en convergencia ascendent la força i norma de judici a un ordre total i regularitzant d'idées. I també, igual que en el terreny de la producció, en la crítica de l'art, dos sistemes oposats en total, el dels romàntics i el dels clàssics de la crítica, ofereixen marc a l'acció i força de valoració.

En total, és la laboració crítica situar —generalitzar, doncs,—partint i atenent sempre a un sentir de propia personalitat obeïnt a un total i conjunt ordre ideològic, força única, hem dit, que avalora la seva força virtual. Perquè el crític, com l'artista i com tot home d'idées, mai pot ésser un fugitiu de sí mateix. Crítica implica i és sempre una energía única d'esforç conjunt total, i aquest pot sols obeïr a un íntim sentir i conèixer propi que fassi poder de l'idea germinadora. Cal ésser, més cal ésser segons una propia i personal doctrinalitat, veusaquí en total la força directiva de tota actuació crítica.

Així dèu ser ella generada, i dèu sempre actuar en el que anomenem *classicisme de la crítica*. Fer eix d'ella lo genèric i superior d'una idealitat personalitzada.

Mai dèu ésser exercida la crítica en el moment emocional, de contemplació sensitiva de la producció d'art: no s'acompleix ja aleshores la dignificació de la funció crítica, sinó que s'entrega aquesta a les baixes passions del nostre ésser. Es no ja un sentir d'idea qui presideix una noble tasca, sinó l'obeïr a un criteri fluctuant, no responent ni obeint a funció d'una superior mentalitat.

I rés com la pintura, com l'art tot, que afalagui en lo més íntim, lo més sensual dels sentits nostres, que'ns brindi com bellesa pròdiga ses gracies i encisos. I aquí, la força de la crítica: defugir tota aquesta fastuositat, defugir aquest viure de ficcions reals i, en tasca de depuració, cercar la cruesa d'una realitat vera, i d'ella elevar-se a una síntesis plena d'un alt sentit d'idealitat; aquí, la força d'elevar-se i fer atribut de laboració espiritual lo qu'els nostres ulls senten i gusten i en glateixen.

Veusaquí la que dèu ésser en crítica bella tasca de dignificació, presidida pel sentir d'una *veritat*, i atendre a que ella no és el sentir emocional de l'obra d'art, sinó que és sempre en l'esperit de l'home que jutja.

Perquè la crítica mai dèu situar l'obra d'art, en sí, en el sentit de plàstica qu'ella crea, sinó que dèu fer-ho veient d'ella l'idea generadora. Obrar i jutjar segons i obeint a un criteri únic, atendra a una energía única. I en ella fer-s'hi fort, que sila fortalesa no presideix el poseïr d'una propia personalitat, l' home promptament claudica. Cal ésser fort per a ésser sincer.

Cercar d'una forma l'idea generadora; jutjar aquesta com nexe i eix de tota una ideología doctrinaria, i, segons una norma i força personal, situar aquella. Veusaquí la forma d'un jutjament crític.

Si la crítica xifra i fa seva aquesta norma de jutjament, allunya i defuig d'ella tota laboració de sectarisme, tot un possible actuar de *«capelleta»*. I és que aleshores ja esdevé científica, altament filosòfica; no fa gala d'una erudició acadèmica, sinó, lo que és més, d'una cultura i personalitat propies. I aquest és el fort del seu valer: no jutja aleshores ja la crítica. l'obra. en la personalitat qui la creà. Situar-la en l'idea seva generadora, i encara a la volta també aquesta en un ordre total d'idées, en lo genèric d'un concepte i sistema filosòfics. I és aquest situar el que allunya d'ella tota possible personalització es jutja ja l'idea, no l'home. La tasca esdevé més noble i allunyada del llot del passionalisme, esdevé sacra missió.

I aquest és i deu ser son únic fort. Advocar pel retorn i imperi de la vella modalitat crítica, adhuc en la seva més alta tasca, qui solament jutjava del valer d'un acurat tecnicisme o d'un «tour de force» de lirisme colorista, es retroacció. Perquè és natural—és precís — que la crítica respongui i atengui en total al moment de generalització ideològica del nostre art, perquè si ella és el terme de la seva valoració, i aquest eleva en ascensional convergencia a una personalització ideològica, deu la crítica acompanyar aquesta ascendencia; sinó hi hauría un desacord total, una desarmonització que faría de la crítica un treball epidèrmic, superficial i apartat per enter del nexe generador de la producció d'art, sería sols l'obra d'art per a la crítica una sugestió de la realitat—realitat única—d'ella, que per contrast menaría a la negació i al excepticisme. No sería ja un criteri crític, sinó una fluctuació crítica, qui sentaría son imperi.

Hem de lloar el que entre nosaltres hi

JOIERIA ✻ PLATERIA ✻ RELLOTGERIA
CABRÉ
RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30
Garantia absoluta en tots els objectes ◆ Economia en els preus

hagi qui—si bé, diguem-ho també, obeint a un convingut moviment de renaixensa artística, — hi hagi, dic, qui s'esforci en fer de la crítica instrument i forma de aquest nou camí de convergencia ideològica. Tenim en Folc, que entre nosaltres n'és un exemple bategant, que des de «La Veu» porta i encamina un bell moviment de renaixensa; tenim,—i no oblidem aquest factor,—en Jori, qui des de «La Publicidad» acompanya la força expansiva del renéixer de l'art català, i encara altres.

Ells, vera força que són, enfront la tasca de crítica acadèmica d'un pulcre crític, canten les excel·lencias de la nova modalitat *clàssica;* la que en fòra de tot sectarisme, lluita i fa son fort en un ampli concepte d'ideología. Bé és veritat, cal reconeixer-ho, que les *doctrines* espanten i atemoritzen al bon crític, de crítica pulcrament acadèmica.

Quan l'art a Catalunya encarnava de plè el *moment* impressionista, en les turbulencies líriques del nostre impressionisme, era disculpable — i lògic — el que la crítica particularitzés en acció de *capelleta,* i quan no, en més alt grau, situés i jutgés la producció d'art en total, com a problema de correcció i habilitat técniques; i és que l'impressionisme no era una *ideología,* sinó una *manera,* i és això lo que ens explica el que a Catalunya, — llevat d'en Mir, — de l'escola impressionista no hagi sorgit una vera personalitat, i és que, supeditats a una *manera,* nostres impressionistes pintaven qui a lo Renoir, qui a lo Cesanne, qui a lo Pissarro: i en igual sentit actuava la crítica, que si aleshores hagués com avui actuat obeint a un concepte i laboració filosòfiques, hauría en total desplaçat la seva tasca, en quant l'art, de per sí, no ofería al parell d'ella un criteri total i regularitzat de *ideología.* I igual que l'artista de la plàstica, l'artista pintor posava tot el seu esforç i entusiasme en fer de la producció pictòrica un lirisme colorista, una fuga d'habilitat técnica. El crític veia limitada la seva acció a jutjar sols d'ella la major o menor correcció de lo estrictament *representatiu* de la seva plàstica; i era molt disculpable el que aixís fos, perque resclòs l'art en una *manera,* no ofería aquell altre element de jutjament.

I avui? Avui l'art, fugint de l'exòtic d'un lirisme impressionista,—aquí desplaçat,—arrenca i vibra ja de un sentir de nacionalitat, de la més íntima i viva arrel de la nacionalitat nostra; i la crítica, seguint i acompanyant l'art, en aquest resurgir nacional, parteix ja en sos jutjaments, no d'una treballosa erudició acadèmica, sinó de l'íntim d'un viu sentiment de catalanitat, que la vivifica i ennobleix; s'elevat al regne de les idèes i ha devingut força d'alta laboració filosòfica. I enfront el sistema regularitzat, únic, de ideología, de que l'art és viva manifestació, la crítica dreça també una seva cultura i personal ideología. Ha devingut noble i ha fet més alta la seva laboració.

Ella, el compàs del medi. I el nostre Folc ens ofereix en cada crítica un ver contingut de doctrina artística. I ella,—i aquesta és la seva força, i és també alhora la de tota missió crítica,—viu *en* el medi és element i salvaguarda d'ell; i no viu *del* medi, com el crític de frase bellament acadèmica, aqui tota doctrina espanta. En Folc viu en l'opinió; mes hi hà, lo qual en difereix totalment, qui viu *de* l'opinió.

Aquesta labor—avui ja altament fecondanta — de la crítica, com la de la producció tota del nostre art, té el seu fort en que viu en lo més pregón d'un íntim sentiment de nacionalitat; i és ell qui fa del renéixer del nostre art lo fecondant d'una propia i volguda cosa, no la fredor acadèmica d'un romàntic neo-classicisme vuitcentista.

I és ell qui fa la fortitut i puixança del nostre art, i ell qui fa l'excel·lencia de la nova modalitat crítica, ja avui instrument de govern, força que és d'alta laboració espiritual: *valor.*

Llaor, doncs, al nostre Folc; llaor al també bèn nostre Jori; ells, en fecondanta tasca, són forçes del nostre nacional renéixer. Que el seu exemple sigui espill per l'*humilíssim* crític de bella frase acadèmica, a qui tota doctrina causa basarda.

MARTÍ CASANOVAS

Octubre de 1913.

Del metamorfisme d'una nacionalitat pel llenguatge

(*Acabament*)

L'exemple més remarcable de metamorfisme complet és potser la desaparició, després de la conquesta romana, d' una manera total, dels idiomes de moltes provincies, sobre tot al Occident: les llengues indígenes de la Galia i de Espanya han desaparegut totalment. A França el gal s'és perdut, apenes se 'l retroba en certes inscripcions esporádicament espargides, i en tot càs el qui restava no ha sobrevingut a l'invasió bárbara; la Galia era completament romana. S'ha cregut per molt de temps que havía perdurat un rebrot del cèltic a Armorica; però era una error, avui reconeguda; el bretó de la Baixa Bretanya ha sigut duit de la Gran Bretanya al segle IV. Aquest resultat no fou per altra part purament llingüístic: la Galia no era ja gala, era romana. Lo meteix li passá al nord d' Africa.

Al començament de l' invasió de les Galies, els invassors: visigots, borgonyons, francs, parlaven llengues germániques; aquestes llengues desaparegueren en llur majoría, i fou aquest cop el vençut, més civilitzat, qui guanyà amb sa llengua llatina, de on és eixit el francès.

A són torn, el normand és vingut del nord; habitant França, no hi ha pas conservat son nórdic, l' ha perdut enterament i ha adoptant el francès; es aquest últim que transportà tot seguit a Anglaterra, i si l'anglès és penetrat de mots anglo-saxons, no'ls deu a n'aquests normands, sinó a un altre poble qui l'havía ja parlat.

Un exemple menys conegut és el d'una petita nació qui recentment ha atret l' atenció del món, la dels búlgars. Cosa curiosa! Es ella qui ha tingut un moment l'hegemonía del eslavisme, qui feu valer sos drets amb molta energía. Doncs bé, aquesta nació no és pas eslava, no més és que parla eslau, i havía per això mateix adquirit l'ànima eslava, el qual ja era suficient. Una altra anomalía: ella ha sigut recentment l' aliada de Grecia fins que l' excès d' ambició l' ha perduda; no obstant, havía durant segles lliurat sagnantes batalles amb els emperadors grecs de Bizanci. En fí, tot son esforç tendí a deslliurar el país dels otomans, essent aixís qu'ella és de raça tàrtara com els turcs mateixos. Són això ironíes de l' historia. Aquest origen es comprovat. El tipu mongòlic se manifesta clarament en molts de búlgars, en llurs ulls petits i un poc estrets

ROYAL
Cada tarda Tè-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres ♦
RESTAURANT ❀ Menú desde 5 pessetes
Rambla dels Estudis, núm. 8
El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunchs

que tenen l'imaginació menys viva que els serbis, veritables eslaus, qui són llurs pròxims veïns; i semblaven al contrari més disciplinats com ho són les raçes tàrtares i turques; seríen, com aquestes, aptes per la imitació. Seríen utilitaris i pràctics, mentres que els eslaus, sovint enginyosos i fins, però utopistes, místics i anarquistes a voltes, són diu M. René Pinson, a un article molt estudiat sobre la força búlgara, uns pagesos i soldats, aspres pel guany, durs en la feina, rudes als altres i a ells mateixos, molt braus per altra banda, amb poc gust per les arts i per la vida de les ciutats, però ben armats per la lluita per la vida. Aquest retrat, qui no era pas adulador, indicava qualitats precioses. Són aquelles sense les quals sembla difícil l'èxit, pareixíen presagiar en aquell moment llur victoria definitiva, i avui veiem, al contrari, llur derrota completa. Tot lo que en volem retenir, és que el tipu primitiu és en aquest poble diferent de l'eslau, que fins hi fa contrast, però que és per l'adopció del llenguatge que una nacionalitat definitivament eslava, al menys en apariencia, se constituía entre ells, mes el metamorfisme era incomplet i ha retrocedit finalment.

Tal és l'efecte del llenguatge. L'adopció de tal o del tal altre en lloc del seu propi, és el qui obra més poderosament sobre la mentalitat dels pobles, tant que's confón una nació amb aquelles de qui ha près l'idioma i que s'identifica ella matejxa amb elles, fins a entusiasmar-se per llur historia, llurs combats amb els invassors o agressors, i ferse el campió de llur independencia.

Així, no sorprèn que, puig tal és el poder del llenguatge, aquell qui vol absorvir una altre nacionalitat dins la seva, no tinga zèl més gran, una volta obtinguda la victoria, que el de fer desaparèixer l'idioma qui és el més fort obstacle, i, per conseguir aquesta fí, no reculi davant cap vexació ni davant les més revoltants injusticies. N'hi ha prou amb citar-ne alguns exemples.

En materia de persecució, dos païssos són per dir-ho aixís, clàssics: l'Irlanda i la Polonia. Deixem de banda el qui's refereix al domini religiós i el costat agrari, per limitar-nos al domini directament ètnic, és aquest qui té com a signe el llenguatge. Notem que la proscripció del llenguatge du amb si la de l'escola aon aquesta llengua indígena podría ésser ensenyada i que, en nombrosos païssos, el debat principal no és sobretot ni econòmic, ni polític, ni religiós, sinó, el que a un francès li costaría d'imaginar, llingüístic i escolar, o més exactament, tot això a la vegada, però el darrer per de prompte, perquè és allí el veritable instrument.

L'idioma irlandès no s'era proscrit de les escoles, però no s'enviava a n'aquell país més que institutors qui l'ignoraven, i aquests no buscaven altra cosa que extirpar aquella llengua. Aquest sistema ha sigut establert en 1831, i la coneixença del irlandès ha minvat desde llavores. Del mateix modo, l'idioma polonès ha sigut obgecte de persecucións. Fins a n'aquests derrers anys no hi havía més que escoles russes, i l'alumne qui hi parlava polonès era castigat; estaven prohibides les escoles poloneses. Avui aquestes derreres són permeses, i se formà una associació, la Macierk szzolna, però fou disolta i mil setcentes escoles foren tancades d'un sol cop. Se prohibí i tot que 's posés sobre un magatzem un rètol en polonès. Se tracta de la Polonia russa; dins la Polonia prussiana les restriccions són molt més rigoroses. En 1876 s'ha interdit la correspondencia polonesa amb l'Administració. En 1887 se suprimí l'ensenyança d'aquesta llengua, fins i tot dins les escoles privades, i fins, des de'l 1904, per l'ensenyança religiosa. Dins l'imperi d'Austria la qüestió de les llengües ha devingut capital. L'imperi s'esforçá llarg temps en fer desaparèixer els idiomes eslaus que hi pul-lulen, especialment el txec qui queia en oblit. Però de per tot s'elevava una viva resistencia, tant llingüística com escolar. A Bohemia, és no més després de 1867 que 'l txec s'admet dins les escoles, al mateix temps que l'alemany, igual que en les administracions, i també en les discussions parlamentaries i la confecció de les lleis. Després veurem com ha pogut germinar l'idea. Aquí 's tracta no més del punt de partida. El mateix passà a totes les provincies eslaves de Austria i d'Hongría. El fí era evident, la desaparició de les autonomíes i de les nacionalitats, ferint-les en l'essencial, el llenguatge. La lluita és remarcable sobre tot a Bohemia; l'invasió de la llengua alemanya per poc feu desaparèixer l'idioma nacional. En fí una llei de 1867 acabà per reconèixer l'igualtat entre les dues llengües, i aquest principi fou successivament estès en 1880, després en 1882 en què 's creà una universitat txeque.

La política, aquesta filosofía práctica, ha sentit, doncs, que el llenguatge és l'instrument per excel-lencia qui transforma una nacioalitat, si no una raça, en una altra veïna i dominant, tan perfectament que el nou estat se converteix en una simple provincia.

Molt més fácilment, pel mateix joc, la antiga provincia devé una simple circumscripció administrativa dins el conjunt. Mentres els dialectes viuen dins un país perfectament distints i literariament cultivats, com altre temps a França la llengua d'oc, ells estableixen una demarcació precisa, un provincialisme propriament dit qui no és lluny de ésser autònom. El poder qui vol unificar i centralitzar a tota ultrança deu començar per suprimir-los, es a dir assimilar-los als altres per un metamorfisme lent qui condueix a l'unitat, la qual no deu presentar cap juntura.

II

Ens resta ara descriure en alguns mots el fenòmen invers qui apareix sobre tot en el período contemporani de nostra historia i que tots tenim a la vista. Sens dupte si el metamorfisme s'es acomplit enterament, i si, després d'haver disgregat per molt temps, ha acabat per fer desaparèixer una nacionalitat transformant-la en una altra de veïna qui exerceix sobre ella la hegemonía, semblant a una força física o química, tot s'és cumplit. Però per haver-hi hagut més resistencia, les circumstancies poden haver devingut més favorables, i el metamorfisme no acomplit encara es pot aturar, fins experimentar una regressió, i la nacionalitat devenir de nou ço que era en un principi. No seguirem aquest procés en sos detalls, que això fóra llarg, però lo qu'és d'un viu interés és retrobar aqui també el llenguatge com a principal factor de la reculada del metamorfirme. Es, doncs, amb molt bon sentit des de el punt de vista dels seus interessos que l'Estat qui pretén l'hegemonía s'esforça en impedir aquest retorn, i que entre totes les tiraníes la més encarniçada és potser la qui s'exerceix sobre el llenguatge. Però, també des de el punt de vista contrari, és la resurrecció d'una llengua l'instrument més preciós per aquells qui somníen vagament al principi, i després volen fermament que un poble recobri la seva independencia, gosi de sa vida i desempenyi el seu paper dins el món ètnic. Un exemple patent en aquest sentit ens ha sigut furnit per la Bohemia. Després d'una llarga autonomía i d'una acció important dins la historia, aquest país havía sufert una infiltració germànica qui no sols havía diluít la seva raça pertenixent al eslavisme, sinó que atacava son idioma del mateix origen i amenaçava amb fer-lo desaparèixer

El Exterminador de los resfriados

En todas las regiones donde predominan los resfriados y catarros, los Pellets del Doctor Mackenzy se conocen por este epígrafe tan gráfico. Los Pellets han sido sanciondados por la experiencia como el único remedio eficaz para curar el resfriado en horas, sin que haya necesidad de hacer cama, ni de usar sudoríficos. Le curarán a ustedes mientras seguís vuestra ocupación diaria; a las primeras tomas despejarán la cabeza, corregirán el estornudeo, la destilación mucosa y el lagrimeo molesto: quitarán todo el malestar que causa el resfriado. Reblandecen el pecho, facilitan la expectoración y mejoran la tos. Tomados al iniciarse el resfriado siempre lo curan en 24 horas. Asi mismo curan la suceptibilidad catarral entodos los que cogen un resfriado al menor cambiode tiempo. A Ptas. 1'50 la caja en todas las farmacias.

ètnicament i confondre'l amb sos dominadors polítics. Entre alemanys i eslaus, com ha fet notar M. Dareste, la raça, la patria, la llengua no fan una sola cosa; tot eslau qui parla per expresar-se en alemany, té el cor alemany i és perdut pels eslaus. El dia que Bohemia perlés alemany, no hi hauría ja Bohemia, sinó una provincia alemanya.

El mateix podría dir-se de tots els pobles qui tenen una existencia ètnica ben distinta però no constitueixen un estat. Doncs, un desvetllament de patriotisme conmogué un jorn la Bohemia qui's sentía atesa per un metamorfisme invassor, i per un instint molt just, els qui li vingueren en ajuda comprengueren que sería la llengua el primer i més segur instrument de l'autonomía reivindicada. Ademés, la llengua porta, com a corollari, una organització escolar, després una literatura per aprendre-la i cultivar-la. Tal fou, en efecte, el procès empleat. La lluita escolar, en el que a n'això afecta, fou de les més vives; s'acabà per obtenir una escola txeque allà aon els txecs eren en majoría. Sovint dues escoles, alemanya la una i l'altra txeque, quan la població era mesclada. Els homes de lletres a son torn se posaren a l'obra i tota una literatura nova brollà d'aquest impuls. Per sostenir l'escola txeque contra l'altra, se formà una vasta associació sota el nom de *matice*, responent a un *Schulverein* germànic. En fí, la llegislació acabà per admetre que en les administracions podríen emprar-se els dos dialectes. En el terré llingüístic i ses dependencies l' esforç txeque després de 1867 ha, doncs, vençut. Ha pervingut i tot a un resultat superior, el dret de fer escoltar sos diputats al parlament en llur propria llengua. I haguent les altres provincies eslaves obtingut el mateix dret, s'és arribat a n'aquest resultat singular, que en el parlament austriac els debats se fan en sis llengues diferents, de modo que en molts de casos els altres diputats no entenen un sol mot dels discursos pronunciats, i que totes les lleis són traduides i promulgades en totes aquestes llengues. Si citem aquest fet, és perque caracteritza bé aquesta importancia del llenguatge per la resurrecció de les autonomíes i la defensa contra el metamorfisme ètnic invassor.

No hem volgut citar més que un exemple, però per tot allà aon les velles nacionalitats mig esborrades ixen de sota la patina amb que el temps les recubreix i reivindiquen llur antiga autonomía, comencen aquesta obra procurant retrobar llur llenguatge, sovint quasi perdut, o, si s'és conservat viu, donar-li un nou esplendor per la producció literaria. En fí, totes elles toquen a la porta de l'escola per entrar-hi amb llur idioma. Per tot també el poder central resisteix, tantost a n'aquesta empenta enèrgica, tantost a tímides vel-leitats. Fins i tot dins una simple provincia fòra de tot perill seccessionista, el vell idioma bretó no deixa d' inspirar algún desfavor, si no alguna sospita qui se comprendría millor per un esforç de un altre aspecte en les provincies gaèliques o irlandeses d'Anglaterra. Mes, per nosaltres qui ens situem aquí en el punt de vista purament filosòfic, això prova sobreabundantment el que volíem mostrar, l'extrema importancia del paper que desempenya el llenguatge en l'acompliment o l'abolició del metamorfisme ètnic.

RAOUL DE LA GRASSERIE.

RON BACARDI

Castedat i capacitat de trevall

Alemanys i anglesos — però sobretot els anglesos—parlen sense gestos, o amb gestos sumament sobris, i movent apenes la fesomía; i talment, repugnen tan poc a la monotonía de les sensacions que la revolució litùrgica de la Reforma consistí en tornar monòton el culte fins un grau extrém, despullant-lo de tota aquella varietat de sensacions de que l'havía cobert el catolicisme, creades de i per la raça llatina. Què més? fins la minyonía—l'edat del argent viu—sembla d'una estranya placiditat i lentitut de temperament en aquella raça. No'm recordo d'haver vist mai infants tan de seny com els d'Helsingfors, estant-se en els jardins públics com en un museu qui imposa respecte, tranquils, pausats en els moviments, passejant per les placetes, conversant ells amb ells, asseient-se amb les cambreres damunt dels bancs, com petits vellets saberuts qui tenen quelcòm de seriós a fer en aquest mòn, amb un aspecte precoç de dignes burgesos.—A l'oficina telegràfica central de Londres, hi hà una sala on són tramesos de les oficines particulars i per medi de tubes pneumàtics, els despatxos a telegrafiar. Davant de cada desembocador de tube s'hi espera que qualque despatx apunti un noi de 12 o 13 anys. L'edat de les entremaliadures i les desatencions! I no obstant, tots aquests nois estàn al seu lloc, quiets com vellets; vigilant el desembocador de llur tube, gairebé hipnotitzats, sense parlar i sense guaitar-se entre ells, sense donar-se calcomaníes o pessigar-se d'amagat quanel qui els té a ses ordres gira els ulls, com esdevindría a casa nostra.

Se capeix bé que una raça naturalment tan poc àvida de una gran varietat i vivacitat de sensacions, que tan facilment se resigna a l'immobilitat, al silenci i a la concentració del pensament en el buit, s'adapti també amb menys fadiga i mellor als treballs infinitament monòtons de l'industria moderna. Però, quín és l'origen psicològic de l'apatía germànica? Donem un pas més endavant i arrivarem al nús de la qüestió, que és el següent: la major *apatía* està en relació amb el menor erotisme. L'amor físic és un paroxisme, una convulsió frenètica de la sensibilitat que sacceja l'ésser humà, de cim a arrel, com un arbre, envestit tot ell per la maltempsada amb tanta furia que amenaça fendre's; d'on vé que, per una necessitat orgànica de la vida mateixa, la necessitat aguda d'experimentar unes sensacions tan violentes, no esdevé sinó per accesos o intérvals de temps. Però la necessitat aguda no's determina en un home sobtadament; és l'efecte d'una serie d'excitacions mínimes, però continues, mercès a la qual els centres sexuals se carreguen gairebé com un dínam elèctric, fins que els calgui descarregar-se en les convulsions sensitives de la voluptat. Continuament és compleix en la pregonesa del organisme un treball d'excitació genètica que prové del treball intern dels òrguens reproductors i que obra damunt l'esperit; i segons aquest elaborament d'activitat continua sigui ràpid i intens, el tremp d'un home és més sensual o més fret.

Doncs bé, és molt probable que aquesta excitació continua, provinent dels órguens reproductors i que 's difón sobre tot l'ésser del home per una mena de irradiacions, contribueixi a mantenir-hi en gran part ço que en diem vivacitat de caràcter, i que no és altra cosa sinó una necessitat de sensacions variades. Exceptuant els casos on l'apatía o la vivacitat depenen de causes purament cerebrals, això és, d'una gran excitabilitat dels centres intel-lectuals, o els casos que l'apatía neixi dels abusos d'amor, la vivacitat del caràcter, la fam psicològica de sensacions és un efecte de la continua excitació sensual a la qual és sotmés l'home jove; és un dels medis amb que ell cerca de desfogar l'exuberancia vital que munta del vigor de les seues funcions genètiques. Salvant si tracteu malalts, no trobareu pas mai que una sensualitat molt viva s'associí a una tranquilitat general del temperament; i, viceversa, quan un jove sà pot romandre quiet i silenciós llargues hores, quan el seu gest és sobri, i la seua cara té una continua tranquilitat medi-

tatívola i quan per moure's ha de voler complir certs moviments predeterminats, — que és ço en que consisteix un deport—,mentres que mai s'agita sense una fí certa per desfogar una exigencia d'expansió vital, és senyal segura que en ell el gran fogó intern de la vida, el sentit genètic, està cobert d'un llit de cendres que li impedeix llençar flames al entorn.

No veiem en l'estació dels amors que els ocells s'abandonen a l'orgía frenètica del cant i del vol del matí al vespre? La naturalesa mostra amb això, pintorescament i en síntesi, quina enorme excitació vital sigui capaç de desenrotllar l'amor. En l'home, que té indefinida la necessitat d'amor, el mateix fet esdevé més en petit i d'una manera menys visible; i l'home en qui els estímuls dels sentits disposen de més força, té més vivacitat, està més sotmès a una serie d'excitacions que fan més difícil l'adaptació al treball metòdic; mentre que aquell en qui els estímuls han esdevingut més sords, té un caràcter més fonamentalment tranquil, menys cobejós de sensacions variades, més apàtic, i és per això més facilment adaptable a la monotonía infinita del treball metòdic.

Certament aquestes diferencies són sovint imponderables, i adhuc l'home de sensualitat forta pot adaptar-se al treball metòdic; però no tan del tot, amb major fadiga, amb distraccions més freqüents i amb interrupcions més nombroses. Ara, si aquestes desigualtats són imperceptibles en el treball de dos individus, l'un més sensual i l'altre menys, poden esdevenir enormes en la suma del treball de dos pobles l'un més sensual que l'altre, això és, en la suma de mil-lions d'homes; tan enormes que estableixin la superioritat de la nació freda damunt l'altra en ço que pertany a un règim en el qual la metodicitat és la primera qualitat del treball.

Finalment, la raça germànica és més capaç d'un treball metòdic, i per això triomfa en el règim de la màquina, perquè troba en el seu temperament menors resistencies a véncer per sotmetre's a aquesta aspra disciplina. I, pel demés, és una llei general de la naturalesa el que la capacitat pel treball metòdic estigui en raó inversa de la sensualitat; entre els animals que treballen amb métode sota el comanament de l'home, se conten les femelles o els mascles als quals fou llevada la virilitat, mentres que els mascles íntegres són indomables. I en l'historia de la civilització, la dòna, que com a femella és més freda que l'home, és estada la primera treballadora i la primera creadora de la civilització material i produía mentres l'home pensava en destruir amb la guerra.

No és pas per un atzar que'l capitalisme industrial, basat sobre la gran industria mecànica, sigui nat a l'Anglaterra. Quan veiem una forma social madurar de mica en mica d'una pàgina a l'altra de l'historia, ens il-lusiona facilment el creure que les coses s'han fet totes soles; oblidèm que els fets històrics, adhuc els més grans, són la suma considerable d'ún nombre extraordinari de petits esforços complerts per individus que tenien idees, passions, desitjos i necessitats; els quals eren, per dir-ho aixís, la materia vivent i conscient de l'historia. Certament el capitalisme industrial se formà a l'Anglaterra quan la seva hora fou vinguda; però, per què foren aptes els anglesos a cullir aquest fruit madurat a l'arbre de l'historia? Sense menysprear les condicions exteriors que determinaren en aquell país i en aquell temps l'origen d'un fet tan gran, cal donar el primer lloc a les condicions internes, a aquest caràcter fonamental de la raça; això és, la major capacitat de treball metòdic, determinat per la menor sensualitat. El capitalisme industrial s'ha desenrotllat a l'Anglaterra perquè hi fou trobat més ventatjós que els altres sistemes de treball; fou trobat més profitós, perquè corresponía al caràcter dels operaris anglesos, i corresponía al caràcter dels operaris anglesos, perquè l'anglès és més pacient i més capaç del treball metòdic, gracies a la seua frigiditat. ¡Curiós enllaçament dels fets! Tàcit, que havía notat aquesta fredor en els antics germànics, no sospitava gota que aquella era la semença última de la qual havía d'eixir, setze segles després, tot un immens sistema social, infinitament divers d'aquell dintre el qual vivía. Tot això és tan veritat, que el capitalisme industrial és realment una vera forma social germànica, que no sols és nada, sinó que 's desenrotlla íntegra i vigorosa solament als països germànics o be on la raça germànica predomina. L'Amèrica llatina és romasa gairebé no més agrícola, mentre l'Amèrica anglesa ha rivalitzat desseguida amb l'Anglaterra per la grandiositat i perfecció de les industries. A l'Alemanya apenes hi ha entrat, vers l'any 1870, el sistema de la gran industria s'hi desenrotlla amb una energía miraculosa, de la qual no'n trobèm exemple a l'historia dels païssos llatins, adhuc els més pròspers.

Es cert que també en aquests la gran industria hi existeix, i en alguns s'hi desenrotlla, però això solament perquè les formes socials són contagioses i tendeixen a difondre's i a equilibrar-se pels diferents païssos; és una imitació, no una creació original a la qual els pobles contribueixin amb tota l'energía de que disposen. Adhuc a França, la més rica i la més industriosa de les nacions llatines, el capitalisme industrial ha tingut una progressió incoherent, parcial, desigual a les diferentes contrades del país; és estat en part una creació artificial, en part un producte esporàdic, perque era útil; no esdevingué jamai força política, com no ha exercitat gairebé cap acció pregona sobre les costums i les idèes morals de la societat. La vera forma social, creació original d'aquesta raça llatina, d'aquesta raça genial i sensual, viva i cobejosa de plaer, és el cesarisme, que's basa sobre l'agricultura i la milicia, l'esencia del qual és l'expoliació sistemàtica d'una plebs agrícola, feta violentment pel Estat, per medi dels impostos, per mantenir una esplèndida oligarquía de paràsits que s'agrupa al entorn del poder; soldats que fan guerres inútils, i conquereixen inútils colonies, empleats retribuíts per fer no res, financiers que roben mil-lions a les caixes del Estat i se serveixen de l'ajuda del govern per operar gegantines razzies a les butxaques populars, lletrats aciençats, artistes mantingunts amb el diner públic. Un règim, finalment, que's fonamenta sobre quatre columnes: una retórica el·laborada i brillant del patriotisme i de la gloria militar; un sistema colossal de mendicitat, posat en pern sobre l'Estat, que va de les distribucions de bitllets per les cuines econòmiques, fins la construcció d'immenses inútils obres públiques; una burocracia capritxosa i tirànica, atormentadora folla del poble, es-

Goma, Ortopedia, Higiene
Cotons, glaces i benes
Braguers i faixes ventrals a mida
TUSELL GERMANS - Barcelona
Fàbriques:
Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3
Apósits antissèptics.— Vila Vilà, 89
Botigues i magatzems:
Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20
Enviem catàlegs a Farmacies i Drogueries

pecialment del que treballa; una enorme corrupció política. L'imperi romà fou l'obra mestra esplèndida del genre, el tipu màxim del govern lladre i mecenes, brigant i almoiner; avui els tres grans governs llatins — França, Italia, Espanya—no són altra cosa sinó tres reproduccions en petit d'aquella estructura ciclòpica; quelcòm semblant al Moisès de Miquel Angel, copiat en estatuetes de guix portàtil, per un santideguixi de Lucca.

Contra el cesarisme llatí, les races germàniques — o al menys les nacions més importants de la raça, com l'Alemanya i l'Anglaterra—van elaborant l' Estat mercantívol del capitalisme industrial; l'Estat d'una política estrangera absolutament gens heròica i que sembla vil als Estats cesariáns; que ordena una administració severa i rigurosa; que se serveix d'una burocracia el menys nombrosa i el més activa possible; que cerca d'organitzar les taxes sobre una basa de major justicia sense gastar massa el poble a ventatja d'altres classes per medi d'impostos, deixant que els grans industrials treguin el llur profit dels operaris si hi reïxen, discutint amb aquests les condicions del contracte del treball, organitzant amb soles les forces propies l'extracció necessaria; que no li plau gaire el *rôle* de Mecenes, però que respecta tant més la llibertat dels ciutadans; l'Estat en fí de comptes, modest i senzill en apariencia, però que atormenta menys i té una mica la cura d'ajudar; l'Estat, els homes polítics del qual no són gairebé mai grans genis, personalitats enormes, sinó homes de bon seny, laboriosos, enèrgics, que's vesteixen, menjen, beuen, i van a peu com els altres hòmens.

I la raíl postrera d'aquestes enormes diferencies socials, està en la major capacitat pel treball metòdic de les races germàniques, a efecte de la fredor amorosa, mercès a la qual el capitalisme industrial és, entre ells, una forma d'economía indígena, no importada.

G. FERRERO

(Trad. C.)

Llengua morta i llengua viva

Un senyor que des de les planes de *Renaixement* afirma que "lo rural és la font de vida, el mannà de salud (respectant la ortografía), de les grans ciutats populoses", per dir-ho en una paraula, D. Ramón Masifern, fueteja, en nom dels *rurals,* la introducció de neologismes en la llengua catalana. Des d'En Maragall que "inicià vint anys enrera la corrent descatalanitzadora", fins a En Montoliu "qui és estat el més furibond contra el *ruralisme",* tots els qui gosen emplear neologismes, i singularment importacions del francès, són condemnats per heterodoxes de la llengua a la foguera abrandada pel profond (no 's diu aixi?) patriotisme del senyor Masifern.

No fa gaire havíem quedat, segons declaració expressa i repetida en inombrables mitings (uix, quina paraulota!) pels prohoms de la "Unió Catalanista", a la qual està adherit *Renaixement*, que la llengua catalana és aspra i cantelluda com els pics de les nostres muntanyes; mes ara ens surt el senyor Masifern dient que "amb els vocables de la nostra llengua en tenim prou per expressar tot lo que sentim i lo que volem". I d'això últim arrenca, naturalment, la catilinaria per la contaminacio d'aquest *huerto cerrado y jardín florido,* que és la parla dels rurals.

"Lo que volem" prou que s'expressa en vocables catalans, amb algún castellanisme interpolat, però, en la capçalera de *Renaixement;* ara "tot lo que sentim" ja fóra més difícil d'expressar en la parla del senyor Masifern, sobretot si li llevavem els barbarismes que se li escapen sense tenir-ne esment.

I això vé precisament d'ésser massa cert, per nostra dissort, que la llengua catalana sia aspra i cantelluda, si's pren per llengua catalana la que ara es parla i la que encara escriuen una gran majoría dels nostres lletraferits; mes aqueixa aspror i aquests caires cantelluts li venen precisament de la vida que ha dut fa quatre segles, i que no és gens a propòsit per a sa evolució natural.

Perquè no sabem si el senyor Masifern s'ha fet càrrec que una llengua, com a un ser viu que és, evoluciona, i que sols obstacles exteriors poden deturar el procés de la seva evolució o de la seva vida interna, convertint en un agregat de cèl-lules mortes tot allò que era un còs orgànic; i que com en tot còs viu, hi hà en cada moment cèl-lules que moren i altres neixen per substituir-les, i que la preponderancia d'un d'aquests treballs d'assimilació i desassimilació sobre de l'altre constitueix el grau de vitalitat del moment.

No hem de dir si fou importantíssim el capital vital inicial de la nostra llengua, branca esponerosa del domini llatí, ni si fou la parla catalana ben nodrida a les ubres mateixes d'una forta nacionalitat, i elegantment festonejada per les primeres albors del renaixement. No hem d'explicar tampoc al decidit campió del ruralisme, com la llengua catalana anà sofrint lentament i llargament les conseqüencies d'un procés de desnacionalització, del qual toquem llunyanes i doloroses conseqüencies. Aquest procès de desnacionalització, senyor Masifern, toca al viu de la nostra llengua, com una malura consumptiva colpeix la vida d'un còs organitzat, on moren a cada moment cèl-lules, que no són tantes en nombre com les que van naixent; i aquestes dues causes, que són, la disminució del nombre de cèl-lules vives i la nosa de les mortes, constitueixen aquest procés de mort que va fins a la seva fí, si abans no'l detura i contraresta una força potent d'assimilació.

Això són idees elementals, que no valdría la pena de retreure, si no fós per aplicar-se al doble procés assimilatiu i desassimilatiu que experimenta la llengua catalana, el segón d'origen llunyà, el primer iniciat per la generació que precedí la nostra, l'un de cara a la posta, l'altre creixent incessantment a copia d'esforç i de paciencia.

Són de dues menes els treballs que reclama avui l'estat de la nostra llengua per fer-ne instrument de vida plena: els d'una mena són per a aturar la seva desnaturalització, realitzada principalment a base de castellanismes, per ésser el castellà la llengua adoptada, a despit de la tradició, per molts catalans de les passades centuries i la d'imposició oficial; castellanismes en les paraules, en les significacions, en els empleus, en les frases, en les construccions, en els matisos, en la fonètica, en la ortografía, en tot allò on són possibles, introduits moltes vegades de la manera més capciosa i dissimulada, castellanismes per contracop, o sia per la pruíja d'establir diferenciacions fantàstiques amb el castellà. Això són les cèl-lules mortes de l'organisme de la nostra llengua, les noses, que, si no s'aturava el mal camí, ens duríen a l'ús d'un verb enmanllevat per consumpció del propi. Aquestes cèl-lules mortes sòn, per exemple, la conjunció *doncs* empleada com a causal, els pronoms *qual* i *quin* usats com equivalents respectius dels castellans *cuyo* i *quien,* frases com "*no se'm felicita personal i unicament*" formades lluny de la tradició del català i segons la norma de la gramàtica castellana, paraules tan castellanes com *cuidado, hermosura* i *desmoronar*, al costat d'altres que no tenen més orígen que la fantasía d'algúns escriptors, com *furibond,* la preposició *a* usada en els casos que és de llei en

castellà, però que el català construeix sense cap mena de preposició, grafies contraries a la tradició i a la etimología, com *fassi* i *aconcellar*... tot això són noses, són cèl-lules mortes, com ho són el segón pronom de les combinacions *donant-los-hi* i *diguent-los-hi*, que no responen a cap idea, com ho són en una parla literaria l'ús de formes dialectals, com *siguent*, *diguent*, *poguer*, *mos* per *nos*, *emprò*, etc., per no esmentar altra cosa que allò que copçàrem llegint l'article del senyor Masifern.

La segona mena de treballs que cal fer per reconstituir el còs de la nostra parla, pertany a la funció assimilativa. A desgrat potser dels que assegurin que "amb els vocables de la nostra llengua en tenim prou per expressar tot lo que sentim i tot lo que volem", recordarem que la llengua catalana enmudí en el temps més fort d'aquell destravament d'idees que se'n diu renaixement, i en el periode posterior d'on sorgiren tants matisos nous d'expressió i en gran part del segle passat que vegé la creació de centenars de conceptes i elaboració de mots nous per a expressar-los amb l'extraordinaria florida de tan diverses ciencies.

Prou voldríem encarregar a una comissió d'escriptors ruralistes que ens donéssin la solució de tants problemes de llingüística com presenta la situació actual del català; bé ens trobaríem aleshores que el mateix senyor Masifern ens donaría segurament com acceptable la paraula *conte*, que ell emplea en son article, si no s'allargava encara fins a admetre *abim*, galicisme que molts empleen per a fogir del castiç *abisme*, per massa acostat al castellà.

Ço que obliden sovint tots aquests pseudo-puristes, del camp o de la ciutat, és que la llengua catalana segueix un camí d'ascensió, al costat mateix del moviment de devallada d'empenta secular que ja va, però, esmortuint-se, i en aqueix camí d'ascensió, vigoritzador i renovellador, hi calen poetes que creïn, gramàtics que innovin, arqueòlegs que exhumin, filòlegs que precisin, neologistes que s'agitin, i, per damunt de tot, seny i esperit que depurin i matisin; tot menys l'estancament i la petrificació, menys la inflexibilitat companya de la mort, tan cara a certs custodis fidels del casticisme dins la llengua castellana.

Imitar en això els nostres companys de llatinitat, fóra caure en el pitjor dels neologismes.

E. VALLÉS

El Revisor

Comedia en cinc actes, de Nicolai V. Gogol

No blasmis pas el mirall:
La ganyota la fas tu.

Proverbi

Personatjes

ANTON ANTONOVITX SKVOZNIK—DMCUHANOVSKI, batlle de la ciutat X.
ANNA ANDREIEVNA, la seva dòna.
MARIA ANTONOVNA, filla dels dos.
LUKA LUKITX CHLOPOV, inspector d'escoles.
NASTENKA, la seva dòna.
AMMOS FIODOROVITX LIAPKIN - TIAPKIN, jutge.
ARTEMI FILIPPOVITX ZEMLIANIKA, curador de l'hospital.
IVAN KUZMITX XPEKIN, cap de correus.
PIOTR IVANOVITX DOBTXINSKI } Propietaris.
PIOTR IVANOVITX BOBTXINSKI }
IVAN ALEXANDROVITX CHLESTAKOV, funcionari de Petersburg.
OSSIP, el seu servent.
JOHANN CRISTIAN HÜBNER, metge del districte.
FIODOR ANDREIEVITX LULUKOV } funcionaris jubilats, prohoms de la ciutat.
IVAN LAZAREVITX RASTAKOVSKI }
STEPAN IVANOVITX KOROBKIN }
STEPAN ILITX UXHOVIORTOV, inspector de policía.
SVISTUNOV } policíes.
PUGOVITSIN }
DERGIMORDA }
ABDULIN, marxant.
FEVRONIA PETROVA POIXLIOPKINA, dòna de un manyar.
LA VIUDA DE UN SUB-OFICIAL.
MIXTA, servent de l'arcalde.
Un servent de la fonda.
Hostes, marxants, veïns, sol·licitants.

Temps: per allí el 1840. Lloc de l'acció: una ciutat russa de provincies.

ACTE PRIMER

Cambra a casa del Batlle

ESCENA I

El Batlle, el curador de l'hospital, l'inspector d'escoles, el jutge, l'inspector de policía, el metge, dos policíes.

BATLLE.—Senyors, us he fet venir a casa meva per comunicar-vos una nova que tot ho serà llevat d'agradosa: ens ve un revisor.

JUTGE.—Un revisor!

CURADOR DE L'HOSPITAL.—Què, un revisor?

BATLLE.—Sí, un revisor, de Petersburg, d'incògnit. I encara més, amb instruccions secretes.

JUTGE.—Què dieu ara!

CURADOR DE L'HOSPITAL.—Com si ja no en tinguéssim prou sense això de mal de caps!... Només això ens calía.

INSPECTOR D'ESCOLES.—O Déu méu! Fins amb instruccions secretes!

BATLLE.—Com si ho hagués pressentit: tota la nit que no he fet sinó somiar en dugues rates monstruoses. Creieu que en la meva vida havía vist unes besties com aquelles: totes negres, i grosses que no us ho sabría dir... Se'm van atançar, van flairar—i se'n van entornar. A propòsit, us vui llegir una carta que he rebut suara d'Andrei Ivanovitx Txmichov, que Vos, Artemi Filippovitx, ja el coneixeu. Veieu el que m'escriu: «Estimat amic, compare i benefactor...» (Hm! *mormola a mitja vèu, fent córrer molt depressa els ulls per la carta*)... i assabentar-te que suara s'és posat en camí un funcionari amb instruccions de revisar tot el governament—i abans que tota cosa el nostre districte (*alça un dit enlaire molt significativament*). Me'n he assabentat per gent de la més bona fe. Ell se presentarà com una simple persona particular. Com jo sé que tu, com tothom, també téns els teus pecadets, perque ets home de seny i tampoc deixes esquitllar se el que se't fica dins el cove...» Hm! (*S'atura*) Bé, som entre nosaltres... «perxò t'aconsello, que prenguis les teves precaucions: perque us el podeu trobar aquí a cada moment—si és que ja no és arribat i posa qui sab a on d'incògnit .. Ahir...» Bé, ara tot això vénen coses de familia: «la meva germana Anna Kiril·lovna ha arribat per veure'ns amb el seu home. Ivan Kiril·lovitx s'ha engreixat molt i no fa rès més que tocar el violí...» I etzètera, etz. Ara ja ho sabeu en quin cas estem!

JUTGE.—Un cas extraordinari, ben extraordinari... Però de segur que no ens ve pas a la babalà.

INSPECTOR D'ESCOLES.—Ah sí, ja m'ho direu, Anton Antonovitx, perquè ens el avien pel coll aquest revisor?

BATLLE.—Perquè? Es una sentencia del cel! (*Sospirant*). Fins ara, gracies a Déu, només furgaven a les altres ciutats; ara és el torn de la nostra.

JUTGE.—Jo crec, Anton Antonovitx, que hi ha aqui dins un motiu molt delicat—i diría que de política i tot. Sabeu que vol dir tot això? Russia..... sí, sí, Russia vol fer guerra... i el ministeri, sabeu, envía secretament un funcionari per esbrinar si hi ha enlloc cap espía enemic.

BATLLE.—D'a on us ho despengeu tot això? O, i sóu un cap espavilat!... Espíes a una ciutat ficada a dins de tot del país? Que som a una ciutat de la ratlla, per ventura? Ja podeu anar tres anys a cavall des d'aquí, que no hi arribareu pas a cap altre reialme.

JUTGE,—Ja vos ho diré... Vos no ho... no... El govern té projectes embolicats... Saben tot el que volen... Ténen una puça dins l'orella.

BATLLE.—Que tinguin la puça a on vulguin, jo ja us he avisat senyors,—mireu. Per la meva banda jo ja he pres algunes precaucions i us aconsello que feu el mateix. Sobre tot Vos, Artemi Filippovitx! De segur que l'oficial inspector, de pas també voldrà donar una miradeta al vostre hospital; feu de manera que tot estigui decent: que no m'hi manquin estrenye-caps nèts i que els malalts no semblin escura-xameneies—que sempre ho semblen.

CURADOR DE L'HOSPITAL.—Bé, això rai encara. D'estrenye-caps, si cal, també se'ls en poden donar de nèts.

BATLLE.—Sí, i... sobre cada llit hi hauría

d'haver un lletreret escrit en llatí o en qualsevol altre llenguatge... (*Al metge*) Això és cosa vostra, Christian Hübner... Si, assobre de cada llit la malaltía que és, el nom del pacient, el temps de la malaltía... és dir, el dia, la data i el número... I després els vostres malalts fumen un tabac tant fort, que ún no es veu la mà a dos dits del nas, quan entra—això no està gens bé!... Sí, i el millor fóra que no n'hi hagués tants de malalts. No mancaràn pas de dir que tant de malalt ve del poc compte que se'n té—o de la poca traça del metge.

CURADOR DE L'HOSPITAL.—O, d'això del tractament jo i el Doctor Christian Ivanovitx ja ho hem arranjat pla bé: com més aprop de la natura, millor!—les medicines cares no les fem servir. L'home és una criatura mol senzilla: que's mor, també s'hauría mort sense; que's posa bò, també s'hi hauría posat sense. I a més, ja se li gira feina al Doctor Christian Ivanovitx si s'ha d'entendre amb els malalts—no sab ni un mal mot de rus.

CHRISTIAN IVANOVITX, *emet un sò entremig de la* i *i de la* e.

BATLLE (*Al jutge*) —I a Vos, Ammos Fiodorovitx, també us aconsellaría que poséssiu una mica de compte en el vostre local. A l'avant càmbra, que és a on els sol·licitants ténen costum d'esperar, els porters hi crien ànecs amb els pollets i tot que sempre se us van entrebancant per les cames. Està molt bé i és molt lloable que cadascú s'esquerraci per casa séva i no hi ha rès a dir que'l porter crii ànecs... però, sabeu, en tal lloc—no és gaire correcte... Ja fa temps que us en volía parlar, però sempre se me'n anava per una cosa o altra del cap.

JUTGE —Esta bé, avui mateix manaré que els duguin tots a la cuina. Voleu venir a dinar amb mi?

BATLLE. — Tampoc està bé que precisament dins el vostre salonet d'audiencia hi poseu a assecar diverses bruticies Damunt la vostra taula, al bell mig de les actes hi penja el vostre fuet de caçar. Ja ho sé que ameu caçar. Però de moment serà millor que deseu el fuet—després, quan el revisor se'n tornarà, per mi podeu penjar-li una altra vegada. I el vostre assessor... serà tant viu com voldrà per la seva feina; però escampa sempre una olor... que ún diría que surt totjust de la taverna—i això tampoc pot anar! Ja fa molt de temps que us en volía parlar, però no sé còm aquesta historia m'ha fugit del cap. Hi ha un remei per això, si és cert que aquesta olor d'aiguardent li vé de naixença com ell s'hi empenya; se li podría recomenar ceba o all — o qualsevol cosa d'aquestes per menjar. No és veritat que hi ha medicines per aquests casos—Christian Ivanovitx?

HÜBNER.—*Emet el sò descrit més amunt.*

JUTGE —No, això ja no s'ho treurà de sobre. Ell diu que li ve d'un xeribec de quan mamava, i que d'ençà d'aleshores sempre escampa una mica aquesta olor d'aiguardent.

BATLLE.—Jo no volía sinó avisar-vos-ho... Però d'alló de l'ordre que hi ha per'qui i de les ficades al cove que diu en la carta Andrei Ivanovitx—jo us he de dir que no ho entenc. Déu méu, que hi ha cap home que no en tingui de pecadets? Així està arranjat des d'abans del començ i és debades que'ls volterians hi xerrin contra. Cada home té els seus defectes.

JUTGE.—Sí, pero a què en dieu pecadets, Anton Antonovitx? Hi han pecadets i pecadets. Jo no me'n amago pas de dir que prenc presents—sí, però presents de quíns? Cadells de caçar. I això ja és una altra cosa.

BATLLE.—Ah ja, cadells de caçar o altres llepolíes—de totes maneres sempre són presents

JUTGE —Mireu pero, Anton Antonovitx. Si algú, per exemple, es deixa regalar amb unes pells de cinc cents rubles o la seva dòna amb un xal, això...

BATLLE.—Està bé! I voleu saber perquè us els deixeu oferir aquests cadells de caçar? Perque no creieu en Déu; Vos no aneu mai a l'esglesia. Mentres que jo al menys tinc religió; cada diumenge vaig a l'esglesia. Però Vos .. O ja us conec jo a Vos! Només que comenceu a parlar de com el món és creat, se'm posen els pèls de punta.

JUTGE.—Al fi i al cap tothom té les séves d'idees.

BATLLE.—Jo, sempre ho he dit que l'home no en pot ser massa de savi, que és pitjor el tenir massa talent que no pas no tenirne gota. Pel demés ha estat ben casual que jo toqués el jutjat; i per dir veritat, a ningú li plau ficar-hi el nas Es un lloc sagrat, que Déu mateix el té sota la seva vigilancia. Però Vos, Luka Lukitx, que sóu inspector d'escoles, hauríeu de vetllar una mica més sobre'ls mestres d'estudi. Jo no en dubto pas que són gent saberuda, que han estat educats en diverses altes escoles, però ténen unes estranyeses tant especials, que de segur que no's deuen poder separar del ram de la ciencia. Per exemple hi ha aquell cara gros... no recordo com se diu, ara, que aixís que puja a la cadira no pot estar-se de fer una ganyota, així (*fa una ganyota*), i tot seguit comença a ficar-se la mà per sota la corbata i a fregar-se la barba. Que faci aquestes cares als nois, pot passar: potser fins i tot ho ha de fer, això si que jo no gosaría dir que no; però ara imagineu com podía espatllar-se la cosa, si les feia al revisor. El senyor revisor — o també qualsevol altre, — es pensa només que l'al·ludeixen a ell i el diable sab que'ns en pot venir.

INSPECTOR D'ESCOLES.— Però digueu-me, què hi puc fer jo? Ja hi he tingut polèmiques tantes vegades. No fa gaires dies, quan va entrar a classe l'examinador, va posar una cara com mai n'havía vista cap. Ja ho sé, que ho fa amb bona intenció, però després em renyen a mi, i diuen que gravem idees lliure-pensadores dins la ment de la joventut

BATLLE.—Us he de fer remarcar una altra cosa del nostre mestre d'historia. Es un cap molt clar — bé prou que's vèu, que de ciencia en té molta d'atapeída; però es posa a fer la lliçó amb tanta flama que perd el cap Una vegada me l'escoltava. Mentres va parlar dels Assiris i dels Babilonis tot va estar en el séu punt; però aixís que m'agafa Alexandre Macedoni — ja no us puc contar el que's va fer. Jo em vaig creure que se li calava foc a la cadira, us ho juro. Pega un bot i engega amb tot el séu braó el seient, tal com us ho dic, pel trespol. Jo no en dubto pas, que Alexandre Macedoni era un heroe; però d'això a rompre seients i portar aquesta ruïna a l'hisenda...

INSPECTOR D'ESCOLES.—Sí, sí, és una mica inflamable. Ja li he dit moltes vegades... Però ell sempre em diu: Què voleu fer-hi, però jo per la ciencia sacrificaría la vida.

BATLLE. — Sí, aquesta és la llei inescrutable del destí: l'home savi o és bevedor, o fa unes ganyotes que ún ha de treure els sants de la casa.

INSPECTOR D'ESCOLES.—Déu ens en guard de servir en el ram de l'ensenyança. Sempre esteu amb por, tothom s'hi embolica, tothom vol fer veure que ell també és home de seny.

BATLLE. — Això encara no voldría dir rès — però aquest maleit d'incògnit! Quan no hi penseu aquí el teniu com una bomba .. «Ah, heu-vos-aquí, amics méus. Quí és de vosaltres el jutge?» —Liapkin Tiapkin!» —«Que vingui el senyor Liapkin-Tiapkin!... I qui és el curador de l'hospital?» —«Semlianika» —«Que vingui el senyor Semlianika!...» N'hi hà per donar-se al diable!

Seguirà)

Trad. C. R. B.

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per suscripció, pagament a la bestreta		Acabat el temps de la suscripció l'obra valdrà	
Rústega	Ptes. 35	Rústega	Ptes. 45
Tela	45	Tela	» 55

De la Premsa

El Cardenal Vives

Todo lo que se ha escrito estos días del Cardenal Vives se reduce a frías reseñas biográficas que no ofrecen al lector otra cosa que el marco dentro del cual se dibujó aquel carácter puramente cristiano desconocido por los que no le trataron con alguna intimidad. Fuera de esto, elogios cuya falta de precisión era suplida por el fácil superlativo.

Algo le trató quien estas líneas escribe, y aún tuvo la dicha de poderse asomar en ciertos momentos de solemne intimidad a aquella sima ardiente y luminosa que era el alma del Cardenal franciscano. De ello quisiera escribir algo.

No basta decir que era un santo. La santidad no es un troquel único que produzca caracteres idénticos, no es el uniformismo espiritual. Santos hay que apenas convienen más que en la fe y el amor de Dios. La santidad del Cardenal Vives tenía un carácter especial, personalísimo, en tal manera que permitiría escribir una página inédita de hagiología cristiana. De San Francisco de Sales tomó la dulzura, de San Vicente Ferrer la fulgurante solemnidad de la palabra, del Venerable S. Beda el amor a los Libros Santos y a sus interpretaciones patrísticas; pero todo ello nuevamente fundido en la fragua de un alma amante en sumo grado del silencio y de la eficacia espontánea de las cosas intervenidas por el espíritu.

Su virtud desmentía la de muchos que sientan plaza de virtuosos. Para éstos, virtud quiere decir desdén para con los frágiles, y recogimiento interior equivale a abstención inhumana de los problemas que se han de acabar con la vida. No así en nuestro Cardenal. Quien tuvo alguna vez la dicha de tratar con él algún asunto en que intervenía una fragilidad propia o ajena, llevábase de la visita una sorpresa rayana en desengaño. Aquel hombre eminentemente puro que andaba siempre en la presencia de Dios, aquel hombre para el cual la fragilidad humana parecía un ente de razón, sabía ponerse en el lugar del pecador y explicar su falta y aminorarla y desvanecerla sin perder jamás el más recto criterio de la fe y de la moral evangélica, sin dar lo malo por bueno.

Y después de este abrazo íntimo con el alma atribulada, venía el raudal de consejo que en aquel hombre procedía de alturas vertiginosas. ¡Cuántas veces pensando en él, he considerado que nada en el mundo hay tan contagioso como la santidad! Quien hubiera convivido corporal y espiritualmente con el Cardenal Vives, habría sido santo sin darse cuanta. Tan profundamente poseía el don de consejo, que consejo era siempre su palabra, y hubiérase dicho que su mirada penetraba más allá de la carne y más allá de la palabra, hasta sorprender las tendencias ocultas del interlocutor, a juzgar por lo certeras que eran sus admoniciones.

El Padre Santo conocía esta cualidad y por esto le llamaba comúnmente *il nostro Cardinale*.

Además de esto y acaso como consecuencia de esto, poseía el dulcísimo don del consuelo. Su palabra resplandecía siempre de alegría, aún cuando hablaba de cosas tristes, porque la tristeza, mejor dicho, la melancolía, es incompatible con la presencia de Dios. Siempre que le oí, llevé en mi alma una larga resonancia jubilosa y un deseo ardiente de poseer este tesoro divino que enriquece las almas buenas.

Recuerdo que una vez, para animarnos al amor de Dios, nos decía: «aunque os parezca que no le amáis, no temáis por eso; ¿no deseáis amarle?; pues alegraos, porque *el deseo del amor es el amor mismo.*» Ruego al lector medite un poco en silencio esta frase última, y ya verá qué estallido de júbilo se produce en sus adentros.

Era además el Cardenal Vives un temperamento entusiasta como yo creo que son, por nacimiento o por educación, todos los hombres de provecho. Sorprenderá esto a los que le conocieron solamente de vista, porque era tanto el silencio y la modestia en que andaba siempre, que daba la impresión de un espíritu apagado. Pero ah! los que le vimos tantas veces venir hacia nosotros y ponérsenos en medio y despegar aquellos labios lacrados por el silencio y hablar de la Santísima Virgen, de Jesús Sacramentado, sus grandes amores, sabemos que su rostro se inflamaba, centelleaban sus ojos, su voz adquiría una intensidad inverosímil que sonaba a sobrenatural, y el discurso, correcto y elocuente sin retórica, cual si otra arte divina le inspirara desde lo invisible, no fluía, sino saltaba a borbotones inflamado por el más puro entusiasmo.

Pero se acababa el discurso, y volvía el silencio. Yo quisiera escribir páginas enteras sobre el silencio del Cardenal Vives, que fué tan prodigioso, que aún hablando parecía estar en una atmósfera de él, cual si su palabra brotase solitaria de un desierto ardiente, y alrededor de ella, sol y quietud imperturbable. Una fase de este silencio fué la escrupulosísima fidelidad en la custodia del secreto. Comprenderáse que él iba al corriente de cuanto se hacía en las altas esferas eclesiásticas. Algunos, más curiosos que indiscretos, procuraban a veces, torciendo la conversación, sacarle algo interesante. El Cardenal paraba de repente la palabra y desviaba el tema del coloquio. Llegóse a decir de él que tenía la *obsesión del secreto*.

Creerá tal vez alguno que hombre de tan alto espíritu, tan amigo del silencio y de la paz, rehuía toda intervención en las cuestiones puramente terrenas. Engáñase quien tal piense, y aquí sí que quisiera tener (perdonad la vulgaridad) la voz del trueno, para que se enteraran algunos que creen que ser bueno equivale a ser retraído. Innumerables son las almas atribuladas por reveses materiales que en él encontraron solícito amparo y dulce consuelo. Pero sobre todo, conviene decir muy alto que el Cardenal Vives, hombre que vivía en las cimas del espíritu, rayano con los resplandores eternos, hombre penetrado por el espíritu de la paz, intervenía activamente en luchas políticas y patrióticas, nunca como partidario, pero siempre con interés y solicitud, cual pu-

diera tener el hombre más ocupado en ello.

De sus ideas en esta parte, no creo discreto revelar una tilde, pero si me permitiré decir que aún cuando pasó la mayor parte de su vida fuera de Cataluña, tuvo especial cuidado en hablar correctamente el catalán y le interesaba vivísimamente el Renacimiento de nuestra patria. Puede asegurar quien esto escribe que sólo le vió desprenderse de aquella alta serenidad en que vivía y darse un poco al bullicio del entusiasmo en una ocasión memorable en que Cataluña se puso en pié toda entera. Era catalán, no sólo de nacimiento, sino también de corazón.

Mucho más podría escribirse del Cardenal Vives. Baste lo dicho para que reverenciemos su memoria, como la de un hombre docto entre los doctos (1), español ilustre, catalán de corazón, amable en su integridad, lleno de consejo, santo en las cosas grandes y en las pequeñas, dulce para con todos, dulcísimo para los caídos, secretario en cosas celestiales, imperturbable en sus entusiasmos, ardiente custodio de la paz, laureado de religioso silencio, dulcificado con caricias marianas, amado de Dios y de los que le conocieron.

LEVISSIMUS.

(*La Cruz* de Tarragona).

(1) De él decía el P. Wernz que era el primer canonista del mundo, y el P. Bucceroni no sabía pronunciar su nombre en clase sin hacer una reverencia.

Las resultas del Veto

Liquidando una infamia (*)

Hemos llegado a octubre y, como quien dice, nos encontramos en la reapertura de las Cortes sin que el problema político haya cambiado en un punto ni una coma. Tal volvemos a hallarle como le dejamos en mayo último, si no le hallamos peor, pues siempre empeoran las dolencias descuidadas y se hacen más difíciles las soluciones diferidas. La táctica del aplazamiento, que es la única dominada por nuestros gobernantes, ha enmarañado esta vez la cuestión de tal manera y en tal forma que nadie, ni aun el más sagaz y clarividente, vislumbra la salida. Como no sea el azar, como no venga lo imprevisto a abrirnos una puerta, nadie puede sacarnos del atolladero. Lo que es por arte discursiva no lo hemos de conseguir, puesto que todo raciocinio y toda previsión se enredan en la complicadísima urdimbre de dificultades acumuladas durante cuatro años de torpezas y prevaricaciones.

Lo único que se ve claro, lo que cada día aparece con mayor evidencia, bien que lo disimulen o pasen en silencio aquellos a quienes daña, deshonra o recrimina, es que el famoso *veto* sólo aparentemente reza con Maura y el partido conservador. El veto, ese veto en mal hora alentado y explotado por los liberales para mantenerse en el poder, no ha sido otra cosa, ni es ni será otra cosa que una manifiesta conspiración contra la Monarquía. Ni justificación requiere este aserto. Está en la conciencia de todos, falte o no lealtad para confesarlo y, además, explícita y cínicamente anda repetido en todos los manifiestos, discursos, proclamas y artículos de los revolucionarios. Un día y otro se jactan éstos de haber inutilizado el más firme sostén de la Corona, de estrechar el cerco puesto al régimen, de impedirle toda libertad de movimientos, de haber roto el equilibrio constitucional. Un día y otro anuncian que su programa—el mismo programa ensayado y acreditado por sus correligionarios los portugueses—se va desenvolviendo con la más rigurosa precisión, que sólo falta destruir o esperar que se destruya a sí mismo el último instrumento de gobierno de que la Monarquía dispone y que, entonces, el cambio de régimen será cosa hecha, sin perjuicio de lucrarse mientras tanto con los beneficios de una semi alianza clandestina.

Y esta es la verdad: la verdad sin tapujos, sin disfraces, sin eufemismos. Faltarán arrestos para decirla y proclamarla en toda su crudeza, para aplicar al hecho la palabra terminante, para retribuirlo con la adecuada execración; sin embargo, ello es así, y todo lo demás embuste y convencionalismo. El veto no responde a ninguna indignación sincera, a despecho de lo que se propala por ahí farisaicamente. Nada se les importa a sus sostenedores públicos—narquistas, socialistas, radicales — de La Cierva y de Maura, como no sea para admirarlos y temerlos en su fuero íntimo. El veto es una burda y grotesca hipocresía, un ardid revolucionario, una pura maquinación contra el Rey. Ni son los verdaderos enemigos de Maura quienes sostienen y reiteran ese veto en alta voz, ni hay que buscarlos entre ellos sino entre quienes lo aprovechan por lo bajo o hacen posible su prolongación en virtud de un silencio más innoble que la calumnia ostensible y descarada. Manteniendo el equívoco, hacen que duren el daño y el despojo, como en la escena culminante de *El tanto por ciento* lo mantienen también los conjurados, a costa del honor ajeno, para salvar sus infames usuras y saciar sus codicias bastardas.

Este juego de ambigüedades y silencios calumniosos ha llegado a su conclusión fatal, inexorable. Ya no son Maura y su partido quienes sufren las consecuencias de tamaña ceguedad, sino la Corona y el país, y estaba por decir que los liberales mismos, si descubriera entre sus elementos directores un resto de sensatez e instinto de conservación. Con su sistema de prórrogas y renovaciones, la letra parece haber llegado ya al último y definitivo vencimiento. La situación es improrrogable; y una vez abocados a esa fecha se advierte con meridiana claridad todo el daño, imprevisión y mala obra que, entre unos y otros, hemos consumado o consentido. Durante los cuatro años últimos, a la vista de los ultrajes que por doquier envolvían a España y de los gravísimos peligros que la cercaron y la cercan, esperé oir, surgiendo del campo liberal, una voz honrada y justiciera que rasgase tan villana conjuración y, ahondando y afirmando cuanto quisiera las diferencias doctrinales con los conservadores, incorporando al programa del partido cuanta aspiración de las izquierdas fuese compatible con la estabilidad social de un país tan complejo como este, en la cuestión de hecho, en la cuestión origen de tal embrollo, dijera y proclamara a los cuatro vientos de Europa lo que está en la convicción interna de todos los españoles y en labios de todos los ciudadanos cuando no se acuerdan de la farsa política y se entregan en cambio a la expansión cordial y amistosa.

Esto esperábamos, yo y muchos como yo, observadores sinceros y de buena fe, espectadores y comentaristas desinteresados que no podían suponer a la política y la prensa de media España obcecadas hasta el punto de sacrificar, en odio a dos hombres, la normalidad de su país, la dignidad de la nación, la fidelidad al trono y las conveniencias de la paz pública. Esto hemos venido esperando, inútilmente, hasta ahora. Pero ya que no lo encontrábamos arriba; ya que de las jefaturas y de los elementos directores no partía esa voz de reparación y de vindicta, única eficaz para ponernos en camino de la normalidad y despejar lentamente la nube que nos ofusca y ahoga, seguimos creyendo que desde abajo, desde las provincias, ascendería ese clamor proferido por los hombres juiciosos y veraces que forman la segunda fila del partido, y que esos hombres impondrían la rectificación no por lo que pueda interesar o beneficiar a dos personas, sino por que en ella está contenido el desenredo de nuestra política, el problema del orden público, la justificación ante Europa y el afianzamiento de las instituciones.

Tampoco ha sido así. También hasta ahora han quedado defraudadas nuestras esperanzas por ese lado; y acostumbrados a oir a dichos hombres, juiciosos y veraces, en la conversación familiar y en las confidencias de la vida privada; sabiendo cómo piensan y cómo juzgan en esa esfera donde no cabe la doblez, hemos tenido la decepción de observar cómo asentían en público, pasivamente, a los también callados asentimientos de su colectividad política, colaborando con ella a la conspiración antimonárquica que el veto supone. La ficción toca a su término. El mismo partido liberal, con sus excisiones inveteradas e irreductibles, ha hecho imposible su propia continuación en el poder. Todos los recursos, todos los distingos, todas las sutilezas de la casuística constitucional quedan ya agotadas y fracasadas. Y aún así, aún conociendo lo irremediable del desahucio, aún viendo sitiada y bloqueada formidablemente a la regia prerrogativa, aún tocando con las manos que se trata de una conspiración contra el régimen y no de una venganza contra un hombre, aún mascándose en la atmósfera un gran peligro para todos, aún así el silencio, la baja y cobarde impostura del silencio, continúa en pie y la conspiración sigue triunfando.

(*) En el pròxim número exposarem sobre aquest particular el nostre punt de vista una mica diferent del del nostre amic en M. S. Oliver.

¿Hasta el fin? No podemos, no queremos abandonarnos a esta creencia. Para ello habríamos de suponer por completo envilecida a la nación y declarar que toda la política de nuestro país ha caído en manos de malos españoles y de malos caballeros.

MIGUEL S. OLIVER.

(De *La Vanguardia*).

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibrería d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

La setmana

La nostra França

La—diem-ne opinió—espanyola està del tot desorientada respecte al significat i abast de l'actual aproximació d'Espanya i França. Acostumat a no interessar-se per altra cosa que per les menudencies d'una política de vileta, acostumat sobre tot a mirar-se la comedia com un espectacle, a no influir, a considera-ho tot com a *res inter alios*, les grans qüestions internacionals no arriben a preocupar el poble espanyol, aquesta pesanta «massa neutra» del poble espanyol. Sent parlar d'una *entente* o una aliança, amb França o amb Alemanya, com que sentís parlar de l'aproximació del cometa Halley o de qualsevol altra cosa física qui'ns vé de fòra i que no depèn en lo més mínim de nosaltres.

Hi hà solament entre nosaltres una vagarosa simpatía per la França de part dels elements intel-lectuals i lliberalitzants, conscient no més en certs esperits, i una prevenció en contra, més atàvica i instintiva que altra cosa, per part de la gent reaccionaria, prevenció que per motius ben diferents comparteixen àcrates i radicals d'algún temps a n'aquesta banda, és a dir, des que és arribada a les esferes governamentals franceses la salvadora reacció social iniciada recentment en la nació veïna.

Aquests últims se desfoguen aquests dies a son gust contra el president Poincaré qui la encarna i simbolitza. Algúns carlins, i diu que també qualque conservador, exaltats, no n'han tingut prou per la seva banda, de manifestar per escrit llurs sentiments anti-francòfils, sinó que han recorregut a altres medis més acordats amb llur ibèric temperament primitiu, i han escullit l'hora més inoportuna per anar a moure aldarull davant els consulats de França i Alemanya.

Car l'hora actual no ho pot ésser més de inoportuna per protestar contra «la França revolucionaria» qui té obsessionades les nostres extremes dretes, perfectament ignorants del que passa a França i incapaces de sentir i apreciar el que hi ha allí de positiu valor. Tancats en llur visió esquifida i simplista, i en llur ignorancia del francès, poc saben ells d'altra França que la dels masons i les *cocottes*; poc coneixen aquesta França jova que Xenius saludava l'altre dia desde el «Glosari» en la persona de Poincaré, i en la qual conservadors i tradicionalistes espanyols trobaríen més d'un exemple a imitar.

Prescindint del abast polític i militar de l'*entente*, que ignorem com tothom, prescindint de les condicions del pacte, estipulat per persona de tan poca garantía com l'actual quefe del nostre Govern, ens alegrem coralment nosaltres de l'aproximació espiritual a aquesta volguda França del noucents, que no sabríem mirar com a cosa estranya. I ens en alegrem precisament com a nacionalistes, qui, al afirmar la personalitat del nostre poble i la unitat de la nostra raça, afirmem també la nostra solidaritat amb totes les nacions de geni llatí i els vincles de sang, de llengua i de cultura qui ens hi uneixen.

La França encarna per nosaltres, un dels matiços més delicats i més clàssics de la civilització llatina-helènica. El geni francès posseeix en grau eminent qualitats harmòniques de que estem nosaltres mancadíssims i que tan de bò amb l'acostament se'ns encomanessin. Ells i nosaltres, els catalans sobre tot, cerquem avui per entre les runes dels enderrocs revolucionaris els elements de la nostra respectiva tradició nacional, germana l'una de l'altra. Estem en víes de acomplir la mateixa tasca de reconstrucció, de restauració de valors socials, ètics i religiosos.

La nostra sòrt està per més d'un concepte solidaritzada amb la de França, i per més d'un concepte es bò que'ns hi acostem.

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	**3 pessetes**
Primer llibre de sonets	**5 »**
Segón llibre de sonets	**4 »**
Els Fruits Saborosos	**1 »**
La Malvestat d'Oriana	**2 »**
Les Monjoies	**5 »**
L'Idili dels Nyanyos	**0'75 cts.**

Se troben de venda a la Casa Lluis Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 • **Economia. Veritat en els preus**

Important: **La Egipcia** es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.— NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fòra.

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonatat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac, fetge, melsa.** Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán.** Cridèm la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorpendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fábrica **i no fonts de origen.**

DE VENTA A TOTAS PARTS

Administració: RAMBLA de les FLORS - 18-ent.°

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automóbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbiles - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes económics de essencia i neumátics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 ½ i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de práctics de ports salvament de náufregs i auxiliars de barco de pesca.

VIUDA DE JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERÍA & LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatsèms i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

Obra nova
(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents
La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 céntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA

MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de París y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago é intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach,** con el escudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua **Rubinat - Llorach**

Establiment Tipogràfic de J. VIVES - Carrer de Muntanè, 22 BARCELONA